

81 Inst. 1: licet motus, & quies non sint aliquod extensum, & divisibile tamen sunt modificationes materiae: ergo licet cogitatio non sit extensa, dividua, & figurata, tamen potest esse modificatio materiae. Nego conseq. & est disparitas: quia materia potest habere modificationes pure extrinsecas, ut sunt motus, & quies, quae neque sint extensae, neque divisibles, quia sunt meri respectus, mereae relations nihil mutantes in ipsa re: at materia non potest habere modificationes intrinsecas, quae neque sint extensae, neque divisibles &c.: quum ergo cogitatio sit subjecti cogitantis modifi-
catione intrinseca, non potest convenire materiae nisi ipsa cogita-
tio sit divisibilis, & extensa, quod absolute repugnat, ut probatum manet.

82 Inst. 2. anima laeso corpore laeditur ergo operationes ani-
mae sunt modificationes materiae. Dist. antec: laeditur sed diverso modo, concedo; eodem modo, nego, & conseq. Laeditur enim corpus, quatenus nexus partium, aut dissolvitur, aut vehementer impellitur, anima vero laeditur quatenus ex lege conjunctionis in ea excitatur sensatio gravis & molesta. Dices: concipi non potest quomodo, quod spirituale est recipiat in corpore, quod exten-
sionem habet, & potest in plures partes secari: ergo anima non est spiritialis, sed ejusdem naturae, ac corpus in quo recipitur.

83 Nego conseq. quae non infetur. Etenim nunguid ideo (ait S. Augustinus) negandum est, quod apertum est, quia comprehendi non potest, quod occultum est? Nunquid propterea, dicturi sumus, non ha-
esse, quod ita esse perspicimus, quoniam cur ita sit non possumus inventare? Profecto animo comprehendendi non potest, quomodo mate-
rialis substantia valeat cogitare: igitur etiam Materialismus hac una de causa falsa est hypothesis. Sed dicas: inter corpus, & spiritum nulla datur proportio: ergo si anima est substantia spiritualis, cor-
poris copulari nequit, sed unitur: ergo non est substantia spi-
ritualis.

84 Dist. antec. nulla datur proportio hoc est, similitudo in na-
tura, concedo; nulla datur proportio, hoc est, habitudo formae, ad
subjectum, seu perfectivi ad perfectibile, nego, & conseq. Verum est corpus, & spiritum esse substancias genere diversas; ac proinde, inter corpus, & spiritum eam non haberi proportionem, quam ha-
bent inter se duo entia ejusdem generis, & ordinis. At falso est,
inter corpus, & spiritum proportionem illam haberi non posse,
quae satis est, ut corpus a spiritu perficiatur, totumque per se unum
ex illorum unione consurgat.

85 Objicies 2: uno eademque tum animae, tum corporis est con-
ditio ergo. Prob. antec.: anima non agit in pueris, viget in juve-
nibus, debilitatur in senibus, easdem ac nostrum corpus adfectiones
subit, & diversimode mutatur: ergo. Dist. antec.: & haec omnia
contingunt propter arctam conjunctionem qua unita est corpori,
concedo; ex natura ipsius animae, quatenus est substantia spiritualis.

Iis, nego, & conseq. Sicut mirari quisquam non debet, si artifex, quamvis nullam mutationem quoad scientiam subierit, propter de-
fectum instrumentorum sua praeclara opera perficere non possit; ita quoque nullus admirationi locus esse debet, si, dum organa corre-
porea non dum suam perfectionem acquisierint, vel impedita qua-
vis ratione fuerint, anima quoque, quoad ea potissimum iniquibus ab iisdem organis penderit, vel nullomodo agere possit, vel cum magna difficultate agat.

86 Unde quamvis mutatio non in anima, sed in corporeo ordi-
ne contingat; tamen etiam anima ob unionem, quam habet cum
organis corporeis, particeps illius esse videtur. Ceterum quam
multa sunt, quae anima nostra vider, licet organa corporeea male
adfecta sint? & Anne dum membra corporis patiuntur, de rebus
sublimioribus, quae sunt positae supra sensus, anima cogitare non
potest? & Nonne harum rerum contemplatione dolorem mitigat, &
lenit, atque contra cum se munit, & defendit? Verum mirandum
non est, si Materialistae animam cum corpore interire contendant,
nisi enim hanc falsam opinionem induant; conscientiae stimulus,
quibus aeterna mala sibi parata esse monentur, aliqua saltu ex
parte sedare nunquam possunt.

87 Objic. 3: contra secundam cum Helveto in impio opere,
Gallice inscripto L' Esprit. Per physicam sensitatem, quae est
facultas recipiendi diversas impressiones causatas ab exterioribus
objectis, & per memoriam, quae est facultas conservandi impre-
ssiones quas objecta in nos causant, omnes ideae, & cogitationes pro-
duci possunt: imo ut planius loquamur, sola physica sensitilitate
omnes cogitationes producuntur: ergo omnis cogitatio in eo est
formaliter positâ quod objecta in organa nostra agent: ergo nulla
datur anima spiritualis. Prob. antec. quod primam partem, quia
quando rei alicujus reminiscimur, tunc interiora nostra organa, fe-
re in eodem statu esse debent, ac quando res illa in nos sensibili-
ter agit. Hic autem status organorum necessario producere debet
sensationem: ergo reminisci idem est, ac sentire.

88 Prob. altera pars: quando de magnitudine vel colore objecti
michi propositi judico, evidens est meum judicium esse sensitio-
nem, quia illud refertur ad diversas impressiones, quas objecta
causantur in meis organis: unde possum aequaliter dicere: ego ju-
dico, ac ego sentio. Itemque possum aequi dicere, duo objecta unum
album, nigrum alterum in me producere diversas impressiones:
ergo judicare idem est ac sentire. Ita pro suo more inepti perni-
ciosus Materialista. Sed his omnibus nihil ineptius, aut absurdius
fingi potest. Et ad primum quod adtinet.

89 & Undenam novit Helvetius, nostra interiora organa, quan-
do alicujus rei reminiscimur, ferre in eodem statu esse debere, ac
quando res illa in nos sensibiliter agit? Profecto recordatione vo-
luptatum, quas degustavimus, non semper cum gaudio recordamur,
O 2

sed saepè etiam cum tristitia & dolore, & tunc potissimum quando ex iis plura nobis mala parta esse videmus. Voluptatis autem recordatione semper laetaremur, si tunc organa nostra interiora eodem ierè modo se haberent, ac quando sensibiliter voluptate fruimur. Quid verò contingit quando multorum simul reminiscimur, quae contraia inter se sunt, uti sunt dolor, & voluptas? Praeterea: quām multa sunt, quibus nullomodo sensibiliter adhuc possumus, & tamen eorum reminiscimur? Anne veritas, & falsitas adficit sensus nostros? Turpitudo, vel honestas actionum adficit tactum, oculos, palatum, vel nares?

90 Et ad secundum quod spectat, profecto si idem, est, judicare, ac sentire, inde necessariò sequitur, ut dum judico de sapore, sentiam saporem: ergo ut plures sapore, quisque pro suo libito successivè sentiat, satis erit, ut de iisdem judicet, nam quando duo inter se non distinguuntur, sed sunt unum, & idem, quod uni convenit, alteri convenire debet: ergo qui judicat de coloribus ex. gr. vider colores; qui judicat de odoribus, odores sentit. Cuinam tandem haec risum non moveant?

91 Diversitatem igitur judiciorum que formantur de rebus sensui nostro subjectis, licet ad diversitatem impræssioneum referri, & nos quoque concedamus: tamen judicium esse idem cum impræssione, que sit in nostro sensu hoc verò est, quod nullomodo dare possumus. Tunc enim nos judicium ferre dicimur, quando aliquid alteri convenire vel non convenire adfirmamus: quare notio ejus, cui aliquid convenire, vel non convenire, notio ejus, quod convenire, vel non convenire dicitur, & facultas quae utramque notionem simul comparat, atque determinat, quid alicui enti conveniat, vel non conveniat, ad judicium faciendum, simul convenientem oportet, quod quidem per solam sensuum impræssione haberi non potest: quum impræssio sensuum sit determinata, atque peculiaris, quae namque visionem adficiunt, ad aurem pertinere non possunt, per impræssioneum quea sit in auribus, judicare non possumus de impræssione quea sit in palato: ergo per impræssioneum sensuum, unum cum altero comparari non potest, neque determinari quid alicui enti conveniat, vel non conveniat.

92 Opp. 4 contra 4. cum Lockio: idè negamus per Dei potentiam fieri non posse, ut materia cogitet, quia id comprehendere non possumus: sed haec ratio prorsùs insufficiens est: ergo, 2: quamvis in idea Medici non includatur idea Musici tamen hæduæ res possunt in homine conjungi: ergo quamvis idea cognitionis in idea materiae non includatur, materia cogitare poterit. Ad primum nego causalem: haec enim non est ratio nostrae persuationis, non enim ita putamus, quia quomodo hoc fieri posse non videamus, sed quia fieri non posse certissimâ ratione perspicimus. Ad secundum respondeo, quod esse medicum, & musicum non repugnat essentialiæ hominis, at cogitatio, materiae repugnat, quia

materia extensa debet esse, habere partes, &c. Substantia vero cogitans nihil horum habere potest, uti jam demonstravimus.

93 Opp. 5. In idea materiae continetur notio substantiae extensæ, atque solidæ, non vero vegetatiæ: ergo sicut Deus vim, vegetandi substantiae extensæ, atque solidæ unire potest, ita etiam vim cogitandi. 2: Quamvis ignoremus, qua ratione vis vegetandi in plantis, sentiendi in brutis inesse possit, tamen hoc à Deo fieri posse non negamus: ergo. Ad primum nego conseq. & ratio est, quia vegetatio, ut ipsi Materialistæ fatentur, per motum, diversam dispositionem, atque configurationem partium perfici potest. At vero cogitatio per motum atque configurationem non potest materiae convenire, ut jam probavimus. Ad secundum eadem est responsio: quamvis enim illi ignoremus, tamen illud quoque simul cognoscimus, nullam contradictionem sequi si ea admittamus.

94 Opp. 6. Si dicamus Deum efficere non posse, ut materia cogitet, quia hoc impossibile nobis adparet, Dei Omnipotentiam nostris ideis coarctaram esse consequitur; sed hoc est absurdum: ergo. 2: Nos non habemus ideam claram, & distinctam substantiae, ut diximus in Logica: ergo adfirmare non possumus cogitationem extensioni convenire non posse. Ad primum nego antec.: quia sicut Divinae virtuti nihil derogatur, dum dicitur numerum binarium, atque ternarium simul unitum, numerum senarium, constituere non posse, ita quoque quoniam perspectum habemus materialiam extensam esse debere, divisibilem, &c.: cogitationi autem hoc repugnare, nihil Divinae potentiae derogatur, si materiae cogitationem tribui non posse adfirmemus. Per hoc autem Divinam Omnipotentiam in nostris ideis non concludimus, sed ei rationis lumini subjicimus, quod nobis Deus p.e dedit, quo profecto abutemur, si ideas evidenter incompatibles, simul unite posse adfirmemus.

95 Ineptissime ergo ita argumentatur Voltaire (b) Deus est Omnipotens: ergo negare, eum posse vim cogitandi dare materiae, est insipium. At ego respondeo: imò id assertere est amentiae. Essentialia rerum non sunt objectum Divinae Omnipotentiae, sed existentia. Potest Deus efficere, ut triangulum existat, aut non existat; at efficerre nequit, ut triangulum sit rotundum. Quid ita? Quia hoc implicant contradictionem, nam hoc in casu, & esset, & non esset triangulum. Atqui inter materiam, & cogitationem, id ipso Voltaire fatente (c) est contradictione: non potest igitur efficere Deus, ut materia cogitet. Ut contradictione tolleretur mutandæ essent naturæ, ut materia non esset amplius materia, aut cogitatio non esset amplius cogitatio: tunc autem quaestio nulla esset. Haec nota sunt cuicunque, vel prima limina Metaphysicae salutavit.

(b) Metaphysique & Lett. XIII. Sur Mr. Locke.

(c) In Elem. Phys. Newton. 76. folio 17. vol. 5. p. 112. t. 1.

96 Ad secundum respondeo verum esse nos non habere ideam claram, & distinctam substantiae, sed tamen quae corporeae substantiae necessariò conveniunt, & quae incorporeae repugnant, certissimè novius. Dices: Deus creare potest tam substantiam materiale, quam spirituale omnì agendi vi destitutam: ergo Deus aequalem agendi vim iisdem tribuere potest, ita ut substantia materialis cogitet. Respondeo quod ea quae à Deo alicui substantiae tribuantur, inter se repugnare non debent, at materialis cogitatem esse repugnat.

97 Opp. tandem: in idea Divinae Justitiae non concipitur Misericordia, & tamen sunt una res indistincta; ergo licet in idea materiae non includatur cogitatio non repugnat materiali posse cogitare. Nego conseq. Idea enim Justitiae non repreäsentat rem, ut in se est, sed prout connotat extrinsecum objectum; ac proinde sat est si objectum Justitiae diversum sit ab objecto Misericordiae, ut utrinque idea, & conceptus distinguatur. At per ideam corporis concipio substantiam extensam, divisibilem, & figuratum, & nihil horum percipio in idea cogitationis, ideoque diversa corporis, seu materiae, & cogitationis perceptio infert discrimen materiali inter & cogitationem, id est non inter objecta duntaxat, sed inter unam, aliquam substantiam. Ita Cl. Betti.

CAPUT III.

¶ An anima nostra sit immortalis, num vero in morte una cum corpore pereat?

98 Princeps totius Psychologiae argumentum tractandum suscipimus, quum de immortalitate rationalis animae disserimus; ut quod ad conformandos rectè mores, & ad timorem juxta, cultumque Supremi Numinis vendum, momenti permulcum habet. Quo quidem argum. to obedientissimè; ut par est respondebimus sapientissimae præceptioni quā Lateranense V. Concilium (d) mandat omnibus Philosophiae Professoribus hanc de immortalitate animae assertionem manifestam omni conatu facerent, & naturali ratione, pro viribus stabilirent.

99 Et rectè quidem, cum enim ii, (ut egregie, advertit Docissimus Cano, (e) qui animae immortalitatem inficiantur, nec Chris-

(d) Ann. 1533 sub Julio II, & Leone X. celebratum. Sess. 8.

(e) Lib. XII. de Loc. Theolog. Cap: postrem,

to Domino, nec Evangelio credanti Ecclesiae verò, Sanctorumque fidem pro níbilo putant, ita supervacaneum videtur esse, ex iis locis, quæ auctoritatē fidei continent, argumenta depromere. In hac ergo dissertatione non Sacris auctoritatibus, sed principiis naturae lumine notis insistendum pro viribus est adversus Epicūrum, Lucretium, aliosque Recentiores Philosophos perniciosissimos, veritatum Sacrosanctae nostrae Religionis inimicos, qui humanam animam mortalem, unāque cum corpore interitum conatu planè irrito ostendite nituntur. Sed priusquam ad quaestionem accedamus aliqua claritatis gratiā explicemus oportet.

100 Immortalitas absoluta, quae intrinseca dici potest, convenienti enti viventi nullum habenti in se, & ex natura sua principium interitus. Immortalitas relativa, quae extrinseca dici potest, convenienti enti viventi, quod non potest ab alio extrinseco destrui, vel annihilari. Soli Deo convenient immortalitatem tūm absolutam, tūm relativam certum est: anima autem rationalis non habet immortalitatem relativam in omni sensu; quamvis enim non possit destrui, vel annihilari ab alio ente creato, potest tamen absolutè annihilari à Deo.

101 Quum ergo queritur: & an anima nostra sit immortalis? Quaestio non est, an à Deo absolute annihilari possit, sed quaeritur dūtata: Primo: & an anima rationalis nullum habeat in se, & ex natura sua principium interitus? Secundo: an nulla in toto mundo existat causa extrinseca creata, mentem potens destruere? Tertio: & an Deus nolit eam annihilare, aut eam mutare unquam, ita ut facultates vitales, quas in ea deprahendimus amittat? Hic est status quaestionis, qui quidem probè attendi debet. Fide autem certum est mentem humanam non interitum cum corpore, sed in aeternum duraturam viventem. Hinc Christus Dominus (f) Nolite inquit timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere, & alibi. (g) Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam aeternam custodit eam. Sed quoniam rationibus naturalibus, ut supra dicimus stabilienda est quaestio.

102 Dico. 1. Anima rationalis nullo corruptionis genere naturaliter interire potest, adeoque natura sua est immortalis. Prob. conclusio: Substantia spiritualis nullomodo perire, aut corrupti naturaliter potest, sed anima rationalis est substantia spiritualis, ut superiori capite probatum manet: ergo. Prob. major.: Substantia spiritualis est substantia simplex seu nullis constans partibus, ut factentur omnes; sed substantia simplex nullomodo perire, aut corrupti naturaliter potest: ergo. Prob. minor: Primo perire non potest, aut corrupti, divisione, aut dissolutione, quum sit partium expers, & realiter indivisibilis. 2. In animi namque cognitione, (u)

(f) Matth. 12. v. 28. v. 31 et 32 dup. folio 150 b. linea 2 (d)

(g) Joann. 12. v. 29.

3^b eleganter Cicero (h) dubitare non possumus, nisi planè in physi-
cis plumbi sumus, quin nihil sit animus admixtum, nihil con-
cretum, nihil copulatum, nihil coagmentatum, nihil duplex. Quod
quum ita sit, certè nec secerni, nec dividii, nec discripi, nec dis-
trahi potest: nec interire igitur. Est enim interitus quasi disces-
sus, & secretio, ac diremptus earum partium, quae ante interi-
tum junctione aliqua tenebantur. Secundo se ipsam perimere,
aut annihilare non potest, nec à quocumque agente creato destrui
potest. Primo quia nihil in rerum natura sibi metipsi contrarium
est. Secundo: quia nullum agens creatum humanum animum creare
potest: ergo nec ipsum annihilate: ergo anima rationalis nullo cor-
ruptionis genere naturaliter interire potest, adeoque natura sua est
immortalis,

103 Argumentis moralibus probatur etiam conclusio nostra. Pri-
mo ex firmissimo omnium populorum consensu, constantique om-
nium nationum sententiâ. Nulla enim gens tam barbara unquam
fuit, cuius mentem non imbuerit immortalitatis animae opinio, quod
is tantum ignorare potest, qui planè hospes in Historiis est, qui-
que Veterum caerimonias, ritus atque leges prorsus ignorat. Secun-
do: quia si nulla nobis post mortem futura sit vita, nunquam ex-
pleri in nobis poterit illud felicitatis desiderium, quod ipsa nobis
natura impraesit, deteriorisque essemus conditionis, quam cetera
viventia.

104 Tertio: Quia negari non potest huic universo Summum
praesse Guvernatorum rerum omnium Deum, qui justas criminibus
poenas, debitamque virtuti mercedem rependat, quod utique
fieri non posset si mens nostra una cum corpore interieret, nam hic
videmus insontes saepius indigere, & opprimiti improbos verò deli-
cios adfluere, quod quidem à Christo Domino in paupere Lazaro, &
Epulone divite expressum est (i) Recordare quia recepisti bona in
vita tua, & Lazarus similes mala: nunc autem hic consolatur, tu vero
cruciaris. Ex quibus inferendum est, caecitatem Materialistarum de-
plorandam esse, quum ex absurdissima sua opinione nihil emolumen-
ti sperare unquam possint. Si enim toti intereunt, ut sibi vesane
singunt, hujus suae confidentiae nulla eos merces manet, si ani-
mus immortalis est, ut certè est, aeternas daturi sunt poenas,
quod tantâ perviciaciâ, religione omni abjecta manifestis testimonis
refragari sustinuerint.

105 Dico 2. Anima rationalis à Deo in morte nequaquam an-
nihilatur, sed illius voluntate corpori post mortem superest sine
fine viatura. Prob. (k): Neque enim (ut optimè ait Leibnitius
(k) adversus Puffendorfum scribens) „Neque enim dubitari po-

(h) Tusc. Lib. 1. cap. 18.

(i) Luc. 6. V. 25.

(k) Epist. ad Gerh. Wolth. quae est 16. Volum. II. Epistolar.
ad divers.

test, Rectorem Universi Sapientissimum, eumdemque potentissi-
mum, bonis praemia, malis poenas destinasse, & exequi desti-
nata in futura vita, quando in hac praesente pleraque impuni-
ta transmitti constat,, . Ex quo clare infertur, nunquam fu-
turum esse, ut animae à Deo destruantur. Secundo: est in nobis
naturalis inclinatio, ob quam semper esse adipetimus, & ita esse,
ut semper felices in nostro fine immutabiliter quiescamus; ergo ad
futurum vitae statum consequitur etiam immortalitas animorum.

106 Et re vera: „creatura intellectualis / ut sapientissimè lo-
quitur Angelicus Praeceptor S. Thomas (l) „, non pervenit ad
ultimum finem, nisi quando ejus desiderium naturaliter quie-
tur, sicut autem desiderat felicitatem, ita naturaliter desiderat felici-
tatis perpetuitatem. „Probatur tertio: substantiis spiritualibus,
ex sui naturâ convenient, ut incorruptibilis sint, ut probatum manet;
ergo neque etiam Dei potentia ordinaria eae destrui debent. Prob.
conseq. „Deus (ut ait S. Thom. (m)) qui est institutor natu-
rae, non subtrahit rebus quod est proprium naturis earum „; ergo si substantiae spirituales ex sui naturâ habent, ut semper sint,
Deus easdem semper conservare debet: ergo animae nostrae im-
mortales sunt, etiam si quoad sui principium spectentur. Haec ad-
versus Libertinos, qui verbo Dei non credunt,

107 Nos autem qui Scripturis Sanctis ita firmiter adhaeremus,
ut pro illarum defensione sanguinem nostrum effundere parati si-
mus, constanter credimus animorum immortalitatem: constat nam-
que certissimo Dei Oraculo (n) pulverem, sive corpus, reversu-
rum esse in terram suam unde erat; spiritum veò redditum ad
Deum, qui dedit illum. Justorum animas esse in manu Dei, neque
unquam fore, ut tormentum mortis eas adtingat. Christum Dominum
(o) dictorum justis in die judicii, ut ad eum veniant benedicti à Patre,
regnumque accipiant, quod à constitutione mundi illis paraverat: im-
piis autem ex adverso, ut eant maledicti in ignem aeternum, quem
diabolo, ejusque Angelis, tunc itidem constitutus justissimus judex,
ut alia praetereamus innumera id genus oracula, quibus Deus nos
certos reddit, animam nostram in aeternum esse duraturam.

Libertinorum argumenta solvuntur.

108 Libertini innumera propemodum Scripturae Sacrae testi-
monia, quibus eorum impietas apertissimè convincitur,
negligunt, & parvipendunt: unum aut alterum quo fa-
cilius apud imperitos abuti possunt studiosè requirunt. Opponunt
P. ita-

(l) III. Cont. Gent. Cap. 51. num. 2.

(m) II. Cont. Gent. Cap. 55. num. 17.

(n) Eccles. 12. V. 7. Sap. 3. V. 1.

(o) Math. Cap. 25. V. 34, & seq.

Itaque primò: unum esse interitum hominis, & jumentorum scribit Ecclesiastes (p). Resp. unum esse interitum hominum & jumentorum, quantum adiinet ad vitam corpoream communem omnibus animantibus. Itaque nihil habet homo jumento amplius ratione corporis, quoniam cuncta ad eandem terrae conditionem redeunt, unde facta sunt. Mens ergo in terram non revertitur, quam ex terra non sit producta. Praeterea responderi potest his omnibus locis non loqui Salomonem ex sententia propria: sed impiorum, refert nimirum quod iniqui tenent animo, non autem quod ipse sentit, ut egregie observat S. Gregorius Magnus (q), & Doctissimus Episcopus Huet. (r)

109 Opp. 2. Sapientiae Cap. 10. legitur: post hoc, id est, post mortem spiritus diffunditur tanquam mollis aer: ergo anima rationalis homine moriente evanescit. Secundo: Ecclesiastes (s) ait: „et quis novit si spiritus filiorum Adae ascendat sursum, & si spiritus ritus jumentorum descendat deorsum? „ Ergo aequalis est conditio hominis, & jumenti etiam quoad spiritum. Ad primum respondeo ibi loqui ex sententia impiorum, ut capit is initium declarat. Dixerunt impii cogitantes apud se non recte, & V. 2. subjungit: haec cogitaverunt impii, & erraverunt, nec judicaverunt honorem animalium sanctorum, quoniam creavit Deus huminem inextirpabilem. Ad secundum respondeo: verba illa esse reprehendentis impios, quorum animus non nisi terrena sapit. Si enim omnia velimus metiri sensibus: quis novit si spiritus filiorum Adae, &c. Tertius quod dicitur in VI. Synodo OEcumenica, animam non naturam, sed gratiam Dei esse immortalem eo sensu intelligendum est, quod anima immortalitatem habeat Deo volente, & conservante, quae conservatio est ex sola gratia. Itaque immortalitas intrinseca animae rationali naturalis est; gratuita vero immortalitas extrinseca.

110 Opp. 3 cum Lucretio totaque veterum Epicureorum familia: anima rationalis cum corpore nascitur: ergo cum corpore debet interire, nam id omne corruptitur quod generatur. Dist. antec.: cum corpore nascitur per generationem, nego antec: per creationem, conc: Perit ergo corpus quia sola partium dissolutione interimitur: anima vero veluti substantia simplex perire non potest, quin in sui nihilum redigatur, quod autem perire nequit, nisi per annihilationem immortale est ex sua natura. Dices: quoniam perit substantum quod perficitur à forma, perit forma: sed anima est forma perficiens corpus: ergo pereunte corpore, anima perire debet. Dist. minorem: est forma corporis ita, ut sine illo existere queat natura sua, & operari, conc., ita ut ab illo cum in existendo, tunc in operando intrinsecus ac proinde necessario dependeat, nego; & conseq.

111 Inst. Mens humana est pars hominis ideoque substantia in-

(p) Cap. 3. V. 19.

(r) Demonstrat. Evangelic. Op. 4.

(q) Lib. I. Dialog. Cap. 4.
(s) Cap. 3. V. 21.

completa: ergo intrinsecus dependet à corpore, ita ut ejus essentia sit ut actu conjugatur corpori. Dist. antec.: est substantia incompleta hoc est, est apta ad corpus informandum, & hominem unum cum corpore constituendum, conc., hoc est, est dimidia substantia, cui deest aliquid ad rationem sustentiae, nego; & conseq. Dices: mens humana non producitur nisi dependenter à corpore: ergo ab illo intrinsecus pender, Dist. antec. nisi dependenter à corpore tanquam ab occasione, conc., tanquam à subjecto in quo & per quod existat, nego, & conseq.

112 Rotunditas cerae ex. gr. producitur dependenter à cera in qua recipitur, ideo pender à cera, ut existat, ac pereunte cera, rotunditas perit: anima autem producitur tantum dependenter à corpore tanquam ab occasione, quatenus scilicet Deus determinat animam creare corpori conjungendam, nec propter solum corpus ipsam creat, sed propter semetipsum. Itaque anima non magis pender à corpore, ut existat, quā pars aliquis ab alio parietē praexistente ad cujus occasionem construitur ut cum illo domum efficiat. Inst.: mens humana pender à corpore, ut operetur: ego ut existat. Dist. antec: pender tanquam ab occasione, hoc est, propter legem conjunctionis inter ipsam, & corpus, conc., pender tanquam à principio suarum operationum, nego, & conseq.

113 Corpus non cogitat, non percipit, non vult, non sentit, non est ergo principium operationum animae, sed propter leges commercii, quod est inter illas substantias tam dispareas, mens determinatur ad cogitandum ex occasione motuum qui fiunt in corpore. Inst. anima separata à corpore non potest ullas sensationes habere: ergo dependet à corpore ut existat. Dist. antec.: si per sensationem intelligas perceptionem alicujus immissionis factae in corpus, conc., si intelligas interiorē adfectionem animae, qualis ipsae advenire solet ex occasione corporis, nego, & conseq. Anima separata à corpore iisdem perceptionibus immediate adfici potest Deo volente, quibus adficitur mediante corpore dum illi est unita.

114 Opp. 4: mens humana obnoxia est innumeris mutationibus, quum sit capax diversarum operationum: ergo naturaliter interiorē debet. Dist. antec.: obnoxia est mutationibus accidentalibus, semper tamen retinens totam suam essentiam, conc., mutationibus substantialibus, nego, & conseq. Praeterea modificationes oppositae, ut sunt amor, & odium, volitiones, & nolitiones sibi succedunt in eadem anima, sed sine ulla divisione, & separatione partium in subjecto, quod non evenit in modificationibus corporis: igitur diversae, & oppositae modificationes, quae possunt materiam mutare, & perire, idem non possunt in substantiam spiritualem, & simplicem qualis est anima.

115 Opp. 5. anima non est immortalis, quia est substantia, quum plures substantiae pereant, sed neque quia spiritualis est, quum gratia, & habitus ipsius animae sint spirituales, & tamen pereant: ergo

ergo nullo jure defenditur immortalis. Respondeo: animam esse immortalem non praecesse quia est substantia, sed quia est *talis substantia*, simplex nimurum, & cogitans. Quia enim est substantia simplex carens partibus, per actionem creati agentis perire non potest, quia est substantia cogitans; illius est naturae, ut operari, ac proinde vivere etiam sejuncta à corpore possit. Quae vero dependent à dispositione subjecti, ut accidentia spiritualia ex gr. habitus corrumpi possunt quia educuntur ex subjecto disposito, & ab eo dependent tūm in fieri, tūm in conservari, unde sublati subjecti dispositionibus, pereunt: at vero anima rationalis non educatur ex corpore, neque ab eo dependet in fieri & conservari. Dicunt quod habet initium, habet finem, sed anima habet initium: ergo & finem. Dist. antec. quod habet initium per generationem transseat, per creationem, nego, & conseq.

116 Opp. 6: Anima separata à corpore esset in statu violento; ergo naturaliter non potest existere à corpore separata: ergo perire debet. Resp. 1: permisso antec. nego conseq. quae non inferunt nam animae damnatorum quae simplices substantiae sunt, etiam in statu violento versentur, non tamen idēo pereunt, sed dolori suo in perpetuum vivunt. Resp. 2: negando antec. siquidem propensio quam habet anima ad corpus, non ita eam sollicitat, quin facilime carere possit corporis praesentia. Et certe animae beatae, & intimè cum Deo conjunctae minime sunt in statu violento, qui earum obstarerit faelicitati.

117 Opp. 7: inter homines atque bruta maximam similitudinem esse, experientia novimus; sed brutis non convenit immortalitas: ergo. Dist. antec. quoad ea, quae sensu, adficere possunt, conc. quoad ea per quae animae nostrae immortalitatem probavimus, nego. Mirum non est, si bruta quoad ea quae sensu adficere possunt, hominibus quodammodo adsimilari videantur; nam quum animalem naturam cum nobis communem habeant, iis rebus oportet, ut adficiantur, quae animalem naturam adficiunt: nunquam tamen negare possunt Materialistae, talem in solis hominibus addiscendi capacitatē esse, ut tūm metaphysica, tūm moralia principia, vel sublimiora nosse possint. Maximum ergo discrimen inter homines atque bruta interesse, semper constat, unde non una utrorumque conditio esse potest.

118 Adhaec. Plures inlustres Theologi & Physici (t) defen-

(t) Praecipui sunt. Calmetus *Dictionnaire de la S. Bible* Artic. Ame edit. Gallie. Magallotus *Lettre Scientifique Lett. XI. & Lett. Familiari Lett. XXIV.* Antonius Genovesi *Disciplin. Metaphysic. Element. T. 3o* Dissert. de anima brutorum. Johannes Lamius Caesareae Majest. Theologus *Nouvelle Letterarie* per l'ann. 1761. Alphonsus Niccolai *Lezioni sopra la S. Scrittura*. Lezz. XIII. Antonius Philippus Adamo Magazin *letterar. di Livorno* Vol. 5., aliisque plures relati à D. Boullier *Essai Philosophique sur l'ame des Bêtes*.

dont Brutorum animas esse principium actuum immateriale, sive spiritum, id est, non esse *corpus* ejusdem rationis ac corpora omnia quae ministerio sensuum cognoscimus. Persuasum namque illis est, conditum esse substantiae spiritualis genus quoddam, quae sensationis quidem, & perceptionis simplicis capax sit, aliis tamen facultatibus, quibus mens humana pollet instructa non sit, viribus naturae, atque à nulla causa creata destrui queat, in nihilum ab eo duntaxat, qui condidit, tum agenda, ubi organico jam corpore ad vitæ functiones haud idoneo, illa suo sentiendi munere, veluti defuncta fuerit. Quae quidem uti digna sunt, quae pluribus discentent, ita sermonem nostrum, explicationem reposcent.

119 Ad rem vero quod adtinet dico, quod etsi hoc Systema admittatur, nullum argumentum ex eo deducitur ad evertendam animae rationalis immortalitatem. Ex eo namque quod in illo Systemate brutorum anima his facultatibus praedita non est, quibus ornat anima humana, hoc est, eo quod non ideas abstractas, sed sensations tantum percipere potest, sequitur in illa, nec libertatem esse, nec meritum, nec crimen, neque summum Bonum cognoscendi facultatem, & eo fruendi, in quo alterius vitae felicitas consistit. Quapropter, argumenta quae nobis persuadent animam humanam à corpore secretam in aeternum esse duraturam, animae brutorum, etiamspiritualis esse diceretur non suffragantur. Haec enim, quum ad finem pervenerit suum, qui est, ut corpus animet, ab eo qui eam condidit in nihilum revertetur.

120 Opp. 8: Isdem rebus aequè anima adscitur ac corpus: ergo est ejusdem naturae cum corpore: ergo sicut moritur corpus ita, & anima: Secundò: corpus in animam agit: ergo sunt ejusdem naturae, quia nulla res nisi corporea tangi potest à corpore. Haec sunt praecipua argumenta Lucretii quibus fustra conatur ostendere animum nostrum cum corpore perire. Sed ne videar totam quam habent vim illis detrahere, Eminentissimum Cardinalem Melchiorum de Polignac (u) audiamus illa proponentem, & doctissimè refutantem.

Forsitan oppones, in nobis, foedere tanto;
Et mentem, et corpus jungi, ut non possit utrumque
Discerni; proprio nimirum edocitus ab usu
Nihil nisi per sensus ad mentem accedere nostram:
Quos ubi sopivit somnus, vel fervida febris
Invertit, turbari animum, atque errare vagantem;
Saepè etiam attonitum subito procumbere morbo.
.....

(u) Anti-Lucret. Lib. V. à V. 712.

Insuper orbatos homines ratione videri,
 Vel capite offeso, vel sic à matre creatos.
 Omnis eos, ut deficiat prudentia mentis,
 Partibus in cérèbri certus quia deficit ordo.
 Imò ad naturam depresso usque ferinam
 Ut cum improvisa morsa per sanguinis alveos
 Tetra canum rabies hominem pervasit, & imis
 Visceribus, medioque infixit corde venenum;
 Quid cane distat homo? Furor ambos abripit unus,
 Mordendique fames, eademque insanias vexat.
 Verum haec omnia, ut sapientissime prosequitur Auditor Eminentissimus.
 ostendunt unà mentem cum corpore jungi.
 Quis néget? Ast unam mentisque & corporis esse
 Naturam, non significant. Ita quilibet arce
 Sirenum Aonia citharam pulsare sonaniam
 Mobilibus digitis, chordasque animare loquaces,
 Et lenocinio blandi modulaminis aures
 Demulcere tuas, cithara sic pendas ab ipsa,
 Non ullos, ut possit ea sine promere cantus.
 Nam si rupta silet, si qua temerata ruina est,
 Si chordae nimium tensae, nimiumve remissas
 Amisere tonum, vel si una aut altera desit;
 Si caveam implerunt sordes, hebetantque sonorem;
 Ecce manet citharoedus iners, frustraque peritus
 Aut nihil, aut pravum cant, ei nescire videatur.
 Ergo artem museam ipsa in testudine pones?
 Ac tibi propterea res una putabitur esse
 Organum & organicus? Talis fit copula porrò
 Corporis ac mentis: nisi quod deponere non quit
 Adjunctum sibi mens, nec sponte resumere corpus.
 At dum vita mōet nobis, haec semper eidem
 Cui sociata semel sociabitur instrumento.
 Cetera consimili penitus ratione geruntur.
 Nam veluti quedam citharae sunt propria, quae non

Orga!

Organicum spectant, ut concamerata tabellis
 Per commisuras laterum specus, unde sonando
 Fit fremitus levis, & responsat texilis Echo;
 Nervorum pariter situs, & mensura frequentes
 Aut raros, ecclés, aut tardos, tempore eodem
 Subsultus referunt, ex quo sonus exit acutus,
 Aut gravis. Haec cantor non efficit, uitetur illis.
 Nec non ipse quidem tenet in se multa vicissim,
 Quorum ut sit compos cithara non indiget ullā.
 Nimirum est in eo modulandi parta facultas,
 Atque omnis ratio harmoniae: nam cuncta per artem
 Et quae consona sunt, & quae sunt disona novit;
 Et nihil à citharae nervis prodivit amoeni,
 Quod non per digitos transmissum emanet ab ipsis
 Atque ita suave melos pariter debetur usrique;
 Et citharae quod det sonitus, quicunque carentur;
 Et modulatori praesertim; quod sciatis illos
 Elicere, ac mutis animam velut indere chordis.
 Hand secūs in nobis addictam foedere certo
 Mens agitat molem, et moles respondet agenti.

121 Ad secundum dico: quod tangere, & tangi contactu quantitatis nisi corpus nulla potest res; potest vero contactu virtus. Solutio est D. Thomae. Atque haec dicta sufficient.

DIS-